



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/496 Έν Καισαριανῇ τῇ 23ῃ Ἰουλίου 2020



ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 223η

Πρός
τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκέρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Ἡ πάνσεπτος περίοδος τοῦ ἁγίου Δεκαπενταυγούστου ἀνελίσσεται περί τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου, τῆς Μητρός τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί Μητέρας τῶν πιστῶν, κορυφουμένη στήν ἐορτή τῆς σεβασμίας Κοιμήσεώς Της.

Ἐκ τούτου τοῦ λόγου κρίνουμε ἐπίκαιρο καί ἐνδιαφέρον νά ὑπομνήσουμε τήν παραδεδομένη δογματική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας

μας για τό σεβάσμιο θεομητορικό πρόσωπο πού έμπνέει καί διαποτίζει τήν ευσέβεια τῶν πιστῶν.

1. *Ἡ παγίωση τοῦ ἀρχεγόνου ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος για τήν τιμή στό θεομητορικό πρόσωπό της.*

Ἀπό τόν Ε΄ αἰῶνα στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἀναπτύσσεται τό φρόνημά της για τήν Μητέρα τοῦ Κυρίου. Εἶναι εὖλογο κάτι τέτοιο, μέ δεδομένο ὅτι ἀπό τήν ἐποχή αὐτή παρουσιάζονται καί τά σχετικά μέ τήν Παρθένο Μαρία σέ συνάρτηση πρός τόν θρίαμβο τῆς κατοχύρωσης τῆς ὀρθόδοξης πίστες καί ἀναφορικά μέ τήν κεντρική καί οὐσιώδη ἀλήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς ἀληθινοῦ Θεοῦ καί ἀκέραιου ἀνθρώπου μαζί, πού ὁμολογεῖται καί ἐπισφραγίζεται ἐκκλησιαστικά. Ἀπό τόν Ε΄ αἰῶνα βρίσκει στήριγμα καί στίς Οἰκουμενικές Συνόδους τό ἀρχέγονο ἐκκλησιαστικό φρόνημα σχετικά μέ τήν ἀειπαρθένο Μητέρα, τοῦ φορέα τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων πού ἐνεργεῖται μέ τήν Χάρη τοῦ ἐνανθρωπήσαντος προαιωνίου Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία καλεῖται ἀληθῶς Θεοτόκος. Ἀπό τόν Ε΄ αἰῶνα ἐμπεδώνεται καί διασφαλίζεται στήν Ἐκκλησία, μέ ἀφορμή ἀκριβῶς τήν ἀμφισβήτηση τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν ἀπό τίς αἰρετικές διδασκαλίες πού ἀναφέρθηκαν καί βρίσκονται σέ μεταξύ τους ἐξάρτηση ἢ πίστη σχετικά μέ τήν Θεοτόκο Μαρία, ὡς μοναδικῆς αἰτίου τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης πού ἀναδείχθηκε ἀπό τούς ἀνθρώπους: «Παρθένος ἡμᾶς ἐξέβαλε παραδείσου, διά Παρθένου ζωὴν εὖρομεν αἰωνίαν»¹. Ἐμπλουτίζεται μέ αὐτόν τόν τρόπο, μέσα ἀπό τιμητικές διακρίσεις καί ἐξάρσεις, ἡ πεποίθηση τῆς Ἐκκλησίας σχετικά μέ τό ἔργο πού ἀξιῶνεται νά

¹ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Ψαλμόν μδ΄*, PG 55, 193.

ἀναλάβει ἀνταποκρινόμενη μέ πλήρη ὑπακοή καί καθαρότητα στήν ἐκλογή καί τήν ἀνάδειξή Της ἀπό τόν Θεό. Τέτοιου εἴδους διακρίσεις εἶναι καί ἡ προβολή Της πέρα καί πάνω ἀπό ὅλους τους ἀπ' αἰῶνος Ἀγίους πού εὐαρέστησαν τόν Θεό, στήν προπαρασκευή τοῦ ἔργου τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, προετοιμάζοντας το καί ὡς ἐπαλήθευσή του καί ἀναδεικνύοντας το ταυτοχρόνως. Λειτουργική ἐκδήλωση τῆς Ἐκκλησίας πρὸς αὐτήν ἀποτελεῖ καί ἡ ἀναγνώρισή της ὡς Παναγίας, καθὼς ἐκείνη ὑπερέχει ὅχι σέ σχέση μόνο μέ τούς ἀνθρώπους, ἀλλά καί μέ τούς ἀγγέλους, σύμφωνα μέ τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο², καθὼς ἀπό τήν ἀρχή πλάστηκε γιά τή λύτρωση καί σωτηρία τῶν ἀνθρώπων πού ἀποτελεῖ ἔργο τοῦ Υἱοῦ τῆς διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, πού ἦρθε πρῶτα σέ Ἐκείνη καί στή συνέχεια στούς ἀνθρώπους μετά τήν Πεντηκοστή καί τή συγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας.

Μέ αὐτό τόν τρόπο, βασιζόμενη στή μαρτυρία καί τήν ἐπιβεβαίωση τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐκδηλώνεται στήν ἀποκάλυψη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἡ ὀρθόδοξη οἰκουμενική ἀλήθεια γιά τήν Μητέρα τοῦ Θεανθρώπου, γίνεται ἐμφανής σέ ὅλες της τίς ἐκδηλώσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐξαγγέλλεται καί ὁμολογεῖται ἡ «πέτρα τῆς πίστεως», ὅτι δηλαδή, ἐκ Πνεύματος Ἀγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου σαρκώθηκε καί ἐναθρώπησε ὁ προαιώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ. Αὐτήν τήν ὁμολογία διέσωσε ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, τοῦ Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐξ αἰτίας τῆς τόσο ἐμφανοῦς ἀναλογίας πρὸς τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐκκλησιαστική πίστη στό πρόσωπο καί τό ἔργο τῆς Θεομήτορος ἐμφανίζεται νά διανύει τά ἴδια στάδια καθὼς ἀναπτύσσεται, σάν μία ἐμβάθυνση, τά ὁποία διέτρεξε καί ἡ πίστη στήν

² Γρηγορίου Θεολόγου, *Ἐπη Ἠθικά II*, στ. 294 κ.έ., PG 37, 574.

πιό κεντρική, ούσιώδη αλήθεια του Χριστιανισμού, ή πίστη στην αποκάλυψη και τό έργο του Ίησοϋ Χριστοϋ, ή όποία έμπεδώνεται στη ζωή της Έκκλησίας μέσα από τό δόγμα και τή λατρεία πού διαμορφώνει την εϋσέβεια, προκειμένου ή αποκάλυψη αυτή νά αποβεΐ σωτήρια για τούς ανθρώπους. Παρουσιάζεται, λοιπόν, ή αλήθεια για την Θεομήτορα σέ όργανική συνέχεια μέ την Χριστολογία διά μέσου της δογματικής διδασκαλίας, μέσα από την θεολογική έμβάθυνση και την απαραίτητα συναρμοσμένη μ' αυτήν εϋσέβεια στη συνείδηση και τή ζωή της Έκκλησίας.

Σύμφωνα μέ αυτά, ή θεία μητρότητα της Μαρίας, έπειδή ανάγεται σάν σέ πρώτη αίτία πραγμάτωσής της στην ύποστατική ένωση τών δυό έν Χριστῶ φύσεων κατά την ένανθρώπηση του θείου Λόγου και έπειδή αποβαίνει ταυτοχρόνως ή θεία μητρότητα «έργαστήριο» της ύποστατικής ένωσης τών δυό φύσεων, μέσα από την προσφορά της ανθρώπινης φύσεως, καθαρής και άμίαντης, πού προσφέρθηκε στον ένανθρωπήσαντα θεΐο Λυτρωτή, καθώς ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για τό έργο του, αποτελεί τήν άδαμάντινη βάση τών δογματικῶν αποφάνσεων στην Έκκλησία περί της Μαρίας ως άειπαρθένου Θεοτόκου.

2. Οι έμβασθύνσεις της θεολογίας για τό πρόσωπο της Παρθένου Μαρίας

Οι υπόλοιπες της θεολογίας, όπως και της εϋσεβείας έμβασθύνσεις σχετικά μ' αυτήν, καθώς και ή ανάδειξη της Μαρίας από την Έκκλησία στη λατρεία σέ παράγοντα πού διακρίνεται κατ' έξοχήν από τό υπόλοιπο ανθρώπινο γένος και συντελεΐ μεσιτικά στην οϊκείωση

τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας ἀπό τούς ἀνθρώπους καί στήν καρποφορία τῆς στήν Ἐκκλησία διατηροῦν βεβαίως πάντοτε τήν ἀξία τους. Πιστοποιοῦν αὐτά σέ κάθε ἐποχή τήν σημασία τήν ὁποία διατηρεῖ τό μοναδικό στούς ἀνθρώπους πρόσωπο τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου Μαρίας στό ἔργο τῆς σωτηρίας πού συντελεῖται καί διαιωνίζεται στή γῆ καί τόν οὐρανό (καί τήν Ἐκκλησία) ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό.

Ἀποτελοῦν, λοιπόν, τά περί τῆς Θεοτόκου Μαρίας θεολογικῶς καί λειτουργικῶς διακηρυττόμενα καί ὁμολογούμενα στήν ἐκκλησιαστική ζωή ἀναφαίρετα ἀγαθά τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκδήλωσης πού ἐκφράζει μέ σαφήνεια τήν εὐσέβεια ἐν πνεύματι καί ἀληθεία, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Ἀποτελοῦν ἐπιβεβαίωση τῆς ἐπικάρπωσης τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καί τῆς ὁμολογῆς πρὸς αὐτά ὀργάνωσης τῆς ἀτομικῆς χριστιανικῆς καί τῆς συνολικῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Σέ εἰδικότερους προσδιορισμούς, πέραν τῆς ἐπίσημης ἀναγνώρισης καί διακήρυξης τῆς Μαρίας ὡς τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου, δέν προέβη ἡ ὀρθόδοξη οἰκουμενική καί καθολική Ἐκκλησία, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν Θεομήτορα καί τό μεσιτικό τῆς ἔργο ἐν οὐρανοῖς πού προσφέρεται διὰ τῆς Ἐκκλησίας καί τό ὅποιο, βεβαίως, δέν ἐντοπίζεται παρά γενικά στό σύνολο τῆς ἐκδήλωσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καί ζωῆς.

3. Ἡ οἰκουμενική διακήρυξη σχετικά μέ τήν Παρθένο Μαρία καί Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Στηριζόμενη στίς πληροφορίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς πού προηγουμένως ἀναπτύχθηκαν, ἔχοντας πρό ὀφθαλμῶν τήν διαβεβαίωση τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ὅλως ἰδιαιτέρως τῆς Καινῆς Διαθήκης, καθὼς καί τήν πίστη τῆς ἀποστολικῆς καί πρώτης

μεταποστολικής γενιάς σχετικά μέ τόν μοναδικό καί ἑξοχο ρόλο, τόν ὁποῖο διαδραμάτισε τό ἅγιο πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου κατά τό ἔργο τῆς σωτηρίας διά τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θείου Λόγου, προσέδωσε ἡ Ἐκκλησία ἐπισημότατη δογματικοῦ χαρακτήρα ἑκφραση στήν πίστη αὐτή. Πρόκειται περί τῆς ἀληθείας σχετικά μέ τήν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου γέννηση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀλήθεια αὐτή, τήν ὁποία ἤδη ὁμολογοῦσαν τά τοπικά βαπτιστήρια Σύμβολα ἀπό τόν Β΄ αἰώνα, ἀποτυπώθηκε ἐπίσημα στήν οἰκουμενική διακήρυξη σχετικά μέ τήν Παρθένο Μαρία ὡς μητέρας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ «Θεοῦ ἀληθινοῦ», στό Σύμβολο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως· *«Πιστεύομεν... καί εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστον τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ -τόν μονογενῆ... Θεόν ἀληθινόν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ... τόν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, ἐκ τῶν οὐρανῶν καί σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου καί ἐνανθρωπήσαντα».*

Στό δόγμα αὐτό περί τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐμπερικλείεται ὁ ὅλος πλοῦτος τῆς ἀληθείας καί ὅλο τό βάθος τοῦ μυστηρίου τῆς χάριτος, τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τό ὁποῖο διενεργήθηκε γιά χάρη τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων μέ τή συνδρομή καί ἐκπροσώπου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τῆς ἀγνῆς καί ταπεινῆς Παρθένου Μαρίας, πού ἀναδείχθηκε ἀληθῶς Θεοτόκος. Αὐτό ἐπιβεβαιώθηκε οὐσιαστικά μέ τήν ἐπικράτηση τῆς ὀρθόδοξης πίστεως γιά τό ὁμοούσιο τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πού γεννήθηκε ἀπό τή Παρθένο Μαρία, κατά τῆς ἀρειανῆς κακοδοξίας στή Νίκαια, ἀλλά καί εἰδικότερα καί ἀκριβέστερα διασαφηνίστηκε στήν Ἐκκλησία ἡ ιδιότητα τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ὡς τῆς Θεοτόκου, κατά τόν σάλο πού εἶχε

ξεσπάσει από τήν χριστολογική κακοδοξία τοῦ Νεστορίου κατά τό πρῶτο μισό του Ε΄ αἰώνα.

4. *Ἡ ἐπίσημη διακήρυξη τῆς ὀρθοδόξου σκέψεως περί τῆς Παρθένου Μαρίας ὡς ἀληθοῦς Θεοτόκου.*

Ὁ σάλος ἐκεῖνος, πού ἀντιμετωπίστηκε μέ θεολογικά ἐπιχειρήματα μέ τήν διδασκαλία καί τήν ἐκκλησιαστική δραστηριότητα τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, κατέληξε σέ θρίαμβο τῆς οἰκουμενικῆς ὀρθόδοξης πίστεως μέ τήν Γ' Οἰκουμενική Σύνοδο στήν Ἔφεσο (431μ.Χ.) καί ἐν συνεχείᾳ μέ τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο στήν Χαλκηδόνα (451μ.Χ.). Μέ τόν τρόπο αὐτό διακηρύχθηκε ἐπίσημα ἡ Παρθένος ὡς Θεοτόκος, ἐξ αἰτίας του ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἐνοίκησε τήν γαστέρα της ἀπ' ἀρχῆς (καί ὄχι διότι ἀπό ἐκείνην ἔλαβε ἀρχή ἡ θεότητα τοῦ Λόγου), ἐξ αἰτίας τῆς ἐξ ἄκρας συλλήψεως ἔνωσης μέ τήν ἀνθρώπινη σάρκα τῆς θεότητος σέ Ἐκείνη καί γιά τήν γέννηση τοῦ Θεανθρώπου ἀπό αὐτήν³.

Ἡ δέ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος, ἀφοῦ ἐξουδετέρωσε καί τήν ἀντίστροφη πρός τόν Νεστοριανισμό αἵρεση, τόν Μονοφυσιτισμό, ὅρισε ὁμοίως «...ἓνα καί τόν αὐτόν ὁμολογεῖν Υἱόν τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν... πρό αἰώνων μέν ἐκ τοῦ Πατρός γεννηθέντα κατά τήν Θεότητα καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς Θεοτόκου κατά τήν ἀνθρωπότητα...»⁴. Ἡ θεολογική βάση γιά τήν δικαίωση τοῦ ὅρου «Θεοτόκος» βρίσκεται σύμφωνα μέ αὐτά στήν περί

³ «Κατά ταύτην τήν τῆς ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τήν ἀγίαν παρθένον Θεοτόκον, διά τό τόν Θεόν Λόγον σαρκωθῆναι καί ἐνανθρωπῆσαι καί ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐνῶσαι ἑαυτῷ τόν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν» Ἐκθεση πίστεως τῶν «διαλλαγῶν» τοῦ Ἱ. Καρμίρη, *Τά δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας Α΄*, 2, 1960, σ. 154.

⁴ Ο.π., σ. 175.

τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δυό ἐν Χριστῷ φύσεων ἀλήθεια, πού στηρίζεται στήν ἀρχή τῆς κοινωνίας ἢ τῆς ἀντιδόσεως τῶν ιδιωμάτων στόν Χριστό. Ἡ ἀρχή αὕτη, πού εἶναι ἀρχετυπικά καινοδιαθηκική, παύλεια περισσότερο⁵, χρησιμοποιήθηκε ἀπό τήν ἀρχέγονη ἐκκλησιαστική θεολογική διανόηση μέ σκοπό τήν ὑποστήριξη τῆς ὁμολογίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Θεανθρώπου⁶. Σύμφωνα μέ τήν ἀρχή τῆς κοινωνίας τῶν ιδιωμάτων πού ἐφαρμόζεται στήν Χριστολογία καθίσταται δυνατή καί ἡ ἄχραντη σύλληψη τοῦ Κυρίου ὡς Θεοῦ καί ἀνθρώπου μαζί, χωρίς νά παραβιάζεται τό ἀσύγχυτο τῆς ἐνώσεως καί τό ἄτρεπτο τῶν δυό φύσεων, ἡ κύηση καί γέννηση. Κατ' ἐπέκταση αὐτῆς τῆς ἀρχῆς βρίσκει τήν δικαίωσή του καί ὁ χαρακτηρισμός τῆς Μαρίας ὡς τῆς ὄντως Θεοτόκου. Εἰδικότερα, σύμφωνα μέ τήν ἀρχή τῆς ἀντιδόσεως τῶν ιδιωμάτων, ἡ προσληφθεῖσα σάρκα τοῦ Λόγου στήν Μαρία θεώθηκε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καί ἐξ αἰτίας τῆς θεώσεως αὐτῆς τοῦ ἀνθρωπίνου ἀπό τό θεῖο, καλεῖται ἡ Παρθένος Θεοτόκος. Ὑπό αὐτές τίς προϋποθέσεις προέκυψε ὁ ὅρος «Θεοτόκος» καί χρησιμοποιήθηκε ἀπό τοὺς ἐκπροσώπους τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως νωρίς, μαρτυρούμενος κατὰ τό πρῶτο μισό της Γ' ἐκατονταετίας ἀπό τόν Ὠριγένη καί τόν Ἰππόλυτο Ρώμης ὡς ὅρος ἤδη τῆς παραδόσεως. Καθόλου δέν ὑπερίσχυσαν τοῦ ὅρου αὐτοῦ καί τοῦ περιεχομένου του οἱ ἐνστάσεις καί ἐναντιώσεις, οἱ ὁποῖες διατυπώθηκαν νωρίς ἀπό ἐκπροσώπους τῆς Σχολῆς τῆς Ἀντιοχείας καί ἀποκορυφώθηκαν στήν μεταξύ τους ἀκραία πολεμική τοῦ Νεστορίου. Τοὺς φόβους πού προέβαλλε ὁ τελευταῖος γιά τόν κίνδυνο θεοποιήσεως πού ὁ ὅρος

⁵ Ἰωάννου α', 1 σέ σχέση πρὸς τό α', 14· Πράξεων γ', 15: 20· 28· Πρὸς Φιλιππισίους κστ', 10· πρβλ. Πρὸς Ρωμαίους θ', 5. Πρὸς Κορινθίους Α', β', 9.

⁶ Ἰγνατίου, Ἐφεσ. ζ', 2, ΒΕΠ, Β', 265· Εἰρηναίου, Ἐλεγχος Ψεύδωνύμου Γνώσεως Γ', 22, 1-2, ΒΕΠ, Ε', 151-152.

«Θεοτόκος» ἐνέχει, ἀπέκρουσε ὁ πρόμαχος τοῦ ὅρου καί τῆς ὀρθῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας⁷. Σέ περαιτέρω λεπτομερεῖς δογματικούς καθορισμούς ἀναφορικά μέ τό ἱερό πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας καί τό μεσιτικό ἔργο ἀπό τόν Υἱό της δέν προέβη ἡ Ἐκκλησία ἐπισήμως. Στό λατινικό τμήμα τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας ἄρχισε νωρίς ἡ σέ «Δόγματα» μονομερῆς ἀνακήρυξη ἐπί μέρους διδασκαλιῶν γιά τήν Παρθένο Μαρία. Ἔτσι, στήν τοπική λατινική Σύνοδο τοῦ Λατερανοῦ (649μ.Χ.) ἀνακηρύχθηκε σέ δόγμα ἡ κατά καί μετά τόν θεῖο τόκο παρθενία της. Βεβαίως, αὐτά εἶναι ὀρθά, καθώς διακηρύσσονται μετά πάσης δυνάμεως ἀπό τήν συνείδηση τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας.

5. Ὁ σεβασμός καί ἡ τιμητική προσκύνηση καί ἔξαρση τοῦ προσώπου τῆς Θεομήτορος στήν θεία λατρεία.

Μέ αὐτόν τόν τρόπο, κυρίως ἀπό τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο ἡ περί τῆς ἀειπαρθένου Μητρός τοῦ Κυρίου ἀλήθεια κατέστη περιεχόμενο τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐσεβείας, δηλαδή, ἀπό τότε πού κατίσχυσε κατά τῆς αἱρέσεως τῆς ὀρθόδοξης πίστεως ἡ ἀλήθεια γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό καί ἐκδηλώθηκε ὡς σεβασμός καί τιμητική προσκύνηση στή θεία λατρεία καί ἔξαρση τοῦ προσώπου της, πού μαρτυροῦν ἀπό τότε, ὅπως εἶδαμε οἱ ναοί καί οἱ ἑορτές πρός τιμήν της. Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἐκδηλώθηκε ἡ τιμή πρός αὐτήν καί ὡς ἐπικλήση τοῦ ὀνόματός της σέ βοήθεια καί εἰδικότερα σέ σχέση μέ τήν οἰκείωση τῆς ἐν Χριστῷ

⁷ «Τεθεοποιήκαμεν δέ οὐδένα πώποτε τῶν τελούντων ἐν κτίσματι κατειθίσμεθα δέ Θεόν εἰδέναι τόν ἕνα καί φύσει καί ἀληθῶς ἴσμεν δέ ἄνθρωπον οὔσαν καθ' ἡμᾶς τήν μακαρίαν Παρθένον» Βλ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, PG 76, 57 (σχετικά μέ ὁλόκληρη τήν προβληματική τοῦ θέματος βλ. Ἰω. Καλογήρου, *Μαρία ἡ ἀειπάρθενος Θεοτόκος κατά τήν ὀρθόδοξον πίστιν*, Θεσσαλονίκη 1957, σ.30-75.

σωτηρίας από τούς ανθρώπους, διά τῆς μεσιτείας τῆς πρὸς τὸν Υἱό της. Διότι ἡ συνεργία τῆς Παρθένου Μαρίας στό ἔργο Του μέ τὴν προσφορά τῆς ἐν ἀγνείᾳ μητρότητας κατὰ τὴν θεία ἐνσάρκωση δέν ἀπέβη παθητική, ἀλλὰ, ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἐν ὑπακοῇ ἀνταπόκρισή της στὴν θεία βουλή, καὶ ἐνεργητική. Τοῦτο, βεβαίως, δέν ὑποδηλώνει καὶ ἐξίσωση αὐτῆς κατὰ τὸ μεσιτικό της ἔργο στὴ λύτρωση καὶ σωτηρία πρὸς τὸν μόνον μεσίτη Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὸν Ἰησοῦ Χριστό⁸. Ἡ βεβαιότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνείδησης σχετικά μέ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου Μαρίας διασώθηκε σέ πλεῖστες ὅσες ἐκδηλώσεις τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, μνημεῖα σχετικά μέ τὴν ὁποία μας σώζονται πολλά, διηγήσεις καὶ παραδόσεις σεβαστές, λατρευτικούς θεσμούς καὶ προϊόντα τῶν ἱερῶν καλῶν τεχνῶν, ιδίως τῆς βυζαντινῆς ὑμνολογίας καὶ εἰκονογραφίας καὶ τὰ συναφῆ. Ἐπίσης, περὶ τοῦ ἱεροῦ προσώπου τῆς Παρθένου διασώθηκε ἓνα πλῆθος ἐγκωμιαστικῶν Λόγων καὶ ἄλλων συγγραφῶν ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς ἄνδρες, οἱ ὅποιοι εἶχαν ἀκμάσει ἤδη πρὶν τίς Οἰκουμενικές Συνόδους, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν Δ΄ ἐκατονταετία γίνονταν ὅλο καὶ περισσότεροι. Στὰ μνημεῖα αὐτά φέρεται ἡ Θεοτόκος ὡς πρόσωπο πού διαδραματίζει μοναδικό ρόλο στό ἔργο τῆς σωτηρίας ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων. Ὅλα ὅσα ὁμως σχετίζονται μέ τὴν Παρθένο Μαρία, μέ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο της, ὅσα ποιητικά καὶ ρητορικά ἐξαγγέλλονται, ἀλλὰ καὶ θεολογικά ἀπὸ τούς ὀρθοδόξους Πατέρες καὶ διδασκάλους διατυπώνονται, καθόλου δέν ἔγιναν αἰτία ἢ ἀφορμὴ συσκοτισμοῦ τῆς νηφάλιας ὀρθῆς γιὰ τὴν Θεοτόκο πίστεως στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὅλων τῶν ἐποχῶν, ἡ ὁποία στηρίζεται στὴν εὐαγγελικὴ καὶ πρωτοχριστιανικὴ βάση γιὰ ἐκείνην. Πέρα ἀπὸ κάθε ὑπεροχὴ πού τῆς ἀναγνωρίζεται καὶ γιὰ τὴν

⁸ Πρὸς Τιμόθεον Α΄ β΄, 5.

όποια ἐξυμνεῖται, σχετικά μέ τήν καθαρότητα καί τήν ἀγιότητα, πέρα ἀπό κάθε προτεραιότητα πού τονίζεται σ' αὐτήν σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ἐγγύτητά της μέ τήν ἐν Χριστῷ σωτηρία, συνεπῶς καί μέ τήν θέση της στήν Ἐκκλησία, ἀκόμη πέρα καί ἀπό κάθε συμβολή της πού ἐξαίρεται στήν ἐνέργεια τῆς χάριτος μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, οὐδέποτε ἐξισώνεται ἡ Θεοτόκος μέ τόν Υἱό καί Θεό της καί πουθενά στήν Ὁρθοδοξία δέν γίνεται αὐτή μεσίτης καί λυτρωτής τῶν ἀνθρώπων κυριολεκτικά, ὅπως ἐκεῖνος εἶναι τέτοιος ἐξ αἰτίας τῆς φύσης καί τῆς οὐσίας του. Ἡ ἀμερόληπτη καί ἀπροκατάληπτη θεώρηση τῶν χαρισμάτων, ἰδιωμάτων καί λειτουργημάτων πού ἀποδίδονται ἀπό τοὺς Πατέρες, Διδασκάλους καί Ὑμνωδοὺς τῆς Ἐκκλησίας στήν Παρθένο Μαρία πιστοποιεῖ, ὅτι ὅλα αὐτά καί ἐκεῖνα ἀκόμη πού στήν Ἀγία Γραφή μόνο στόν Ἰησοῦ Χριστό ἀποδίδονται, δέν ἀποδίδονται στή Μαρία, παρά μόνο στή μία καί μοναδική σχέση καί ἀναφορά τῆς πρὸς Ἐκεῖνον, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ιδιότητά της ὡς μητέρας τοῦ Θεανθρώπου, ὡς Θεοτόκου, κατάσταση πού θεωρεῖται καί τιμᾶται ἀπό τήν Ἐκκλησία. Καθὼς δέ μπορούμε νά ἐντοπίσουμε στοὺς Πατέρες τῶν ἑπτὰ πρώτων αἰώνων ἐρείσματα⁹, γίνεται τελικά προσφυγή στοὺς ἀνατολικούς ἐκπροσώπους του Η' αἰῶνα καί ιδίως στόν Ἀνδρέα Κρήτης (†725 περίπου), τόν Γερμανό Κωνσταντινουπόλεως (†733) καί τόν Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό.

6. Ὁ θάνατος τῆς Θεομήτορος.

⁹ Παρά τήν προσαγωγή κάποιου χωρίου πού ἐπιχειρήθηκε ἀπό τόν Λόγο ἐνός ἀγνώστου Τιμοθέου, πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, PG 86, 1, 245D, θέλησε νά παρουσιάσει ὡς τήν βασικότερη μαρτυρία τῆς πατερικῆς ἐποχῆς σέ συνδυασμό μέ τά χωρία τοῦ Ἐπιφανίου, πού ἔχουν ἄλλο νόημα πάντως.

Στους τρεῖς ἐγκωμιαστικούς Λόγους τοῦ τελευταίου στήν κοίμηση τῆς Θεοτόκου¹⁰ ἐμφανίζεται πράγματι ἐμπεριστατωμένη θεολογική ἐμβάθυνση, πού περισσότερο προσδιορίζεται ἀπό τήν ὀπτική τῆς εὐσεβείας καί ὄχι ἀπό κάποια θεωρητικά ἐνδιαφέροντα, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τόν θάνατο τῆς Μαρίας ὡς ὁροσήμου, καί ὄχι ὡς χρονικῆς ἀρχῆς, τῆς μετάστασής της στήν καινή ζωή τῆς ἀφθαρσίας¹¹. Ἐπιπλέον, στά ἐγκώμια τῆς Κοιμήσεως γίνεται ἀπό τόν ἱερό Δαμασκηνό λόγος γιά τόν «θάνατο» τῆς Θεομήτορος¹², γιά τήν «κηδεία» της¹³ γιά τήν «διαίρεση» τῆς ψυχῆς ἀπό τό θεοδόχο σῶμα καί τήν ὑποδοχή τῆς ψυχῆς της ἀπό τόν «παντουργό»¹⁴, γιά τήν «ταφή τοῦ σώματος»¹⁵, γιά τήν «παράθεση» τοῦ πνεύματός της «ταῖς χερσί τοῦ Υἱοῦ καί Θεοῦ»¹⁶. Ὁ «θάνατος» τῆς Παρθένου Μαρίας καθῶς παρουσιάζεται μέ τρόπο γλαφυρό νά λαμβάνει χώρα καί νά συμβαίνει καί σέ ἐκείνην, προφανῶς ὡς συνέπεια τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος πού ἰσχύει καί γι' αὐτήν, παρέχει γιά τόν ἱερό Δαμασκηνό ἀπόδειξη ὅτι δέν ὑφίσταται κίνδυνος ἀποθεώσεως τῆς Μαρίας¹⁷. Βεβαίως, ὑπάρχουν καί δύο χωρία στούς Λόγους αὐτούς τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ, στά ὁποῖα γίνεται λόγος καί περί «μεταθέσεως» γενικότερα τοῦ σώματός της «πρός κρείττονα καί θειοτέραν σκηνήν, οὐ διακοπτομένην θανάτῳ, ἀλλ' εἰς ἀπεράντους αἰῶνας αἰώνων διαιωνίζουσιν»¹⁸, εἰδικότερα μάλιστα γίνεται λόγος γιά

¹⁰ Βλ. PG 96, 700-761.

¹¹ Βλ. Λόγος 1, ιβ', PG 96, 717C.

¹² Ὁ.π. 713D.

¹³ Ὁ.π., 705B.

¹⁴ Ὁ.π., σ. 173D-716A.

¹⁵ Ὁ.π., 717D.

¹⁶ Ὁ.π. 706C-736D.

¹⁷ «Οὕτω Θεοῦ Μητέρα τήν Παρθένον ταύτην γινώσκοντες, τήν ταύτης πανηγυρίζομεν κοίμησιν, οὐ Θεόν ταύτην φημίζοντες· ἄπαγε τῆς ἐλληνικῆς τερθρείας (=χρήση τεχνασμάτων καί ἀπάτης στή ρητορική) τά τοιαῦτα μυθεύματα· ἐπεὶ καί θάνατον αὐτῆς καταγγέλλομεν» Ὁ.π., 744B.

¹⁸ Ὁ. π., 716B.

τήν μετά τήν ταφή ανάβαση τοῦ σώματός της στούς οὐρανούς καί τῆς θεολογικῆς ἐξήγησης τοῦ γεγονότος αὐτοῦ¹⁹. Γιά τό σημεῖο αὐτό τίποτα δέν ἀναφέρει ὁ ἱερός Δαμασκηνός στήν εἰδική περί τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου Μαρίας διδασκαλία του στήν Ἑκθεση τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως²⁰ οὔτε στό περί ἀναστάσεως σχετικό κεφάλαιο τῆς δικῆς του Ἑκθεσης²¹.

Γιά τό συγκεκριμένο ὅμως ζήτημα, τῆς ἀνόδου τοῦ σώματος τῆς Παρθένου στόν οὐρανό, γίνεται λόγος στούς ὕμνους τοῦ ἐορταστικοῦ κύκλου τῆς Κοιμήσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, συγκεκριμένα ἀπό τήν 14η μέχρι καί τήν 23η Αὐγούστου, καθώς καί στούς ἐγκωμιαστικούς Λόγους πολλῶν μεταγενεστέρων ὀρθοδόξων Διδασκάλων. Κατά τήν ἐορτή τῆς 15ης Αὐγούστου, πού εἶναι ἡ κυριότερη, τιμᾶται στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἡ Κοίμηση, πού σημαίνει τήν διά τοῦ θανάτου μετάσταση τῆς Θεοτόκου στήν καινή ζωή καί ὄχι μεμονωμένα τήν ἀπαγωγή τῆς Παρθένου στά οὐράνια σκηνώματα, ὅπως πλέον ἡ ἐορτή αὕτη ἔχει μετατραπεῖ στή Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία ἀπό τό 1950. Ὁ ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι θάνατος ὀνομάζεται στή γλῶσσα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας «μετάστασις», δηλαδή μετάβαση τῆς ὅλης ὄντοτητας, μαζί μέ σῶμα πού ἀναλαμβάνεται ἔχοντας ἐσχατολογική ἀφθαρσία στήν καινή ζωή τῆς αἰωνιότητος²².

¹⁹ «Καί οὕτως τό πανάγιον σῶμα τῷ πανευκλεεῖ καί ὑπερφυεῖ ἐπιτίθεται μνήματι· καντεῦθεν τριταῖον πρός οὐρανίους δομάς μετεωρίζεται... Ὡσπερ τό ἐξ αὐτῆς τῷ Θεῷ Λόγῳ ἐνυποστάν σῶμα τό ἅγιον καί ἀκήρατον τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μνήματος ἐξανίστατο, οὕτω δὴ καί ταύτην ἐξαρπασθῆναι τοῦ τάφου καί πρός τόν Υἱόν τήν μητέρα μεθαρμωσθῆναι» Ὁ. π., 740D-741A

²⁰ Βλ. PG 94, 1028 κ.έ., 1153 κ.έ.

²¹ Ὁ. π., 1220 κ.έ.

²² Κατά τόν ἱερό Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο (Λόγος εἰς τό ἅγιον Πάσχα, PG 52, 767): «ἐπειδὴ δέ Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν θυσία προσηνέχθη, καί τά τῆς ἀναστάσεως προεχώρησε, περιῆρε δέ τᾶς προσηγορίας αὐτᾶς ὁ φιλόανθρωπος Δεσπότης, καί

Υπό τήν προϋπόθεση, πρώτον τῆς ἀποδοχῆς τοῦ θανάτου τῆς Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος τονίζεται καί ἀπό τόν ἱερό Δαμασκηνό ὡς γεγονός πού ἔχει λάβει χώρα, προκειμένου νά ἀπομακρυνθεῖ κάθε σκέψη περί ἀποθεώσεως τῆς Μαρίας (ζήτημα γιά τό ὅποιο οὐδεμία θέση λαμβάνει ἡ παπική δογματική διακήρυξη τοῦ 1950, ἄν δηλαδή, ἡ Μαρία πέθανε ἢ ὄχι, ἐφ' ὅσον αὐτό ὑφίσταται ὡς «ἀνοικτό» ζήτημα²³, ὑπό τήν προϋπόθεση, δεύτερον, τῆς ἀποδοχῆς τοῦ θανάτου ὡς ὁρόσημου τῆς ὁλοκληρωτικῆς μετάθεσης τῆς Μαρίας στήν λαμπρότητα τῆς αἰώνιας ζωῆς, ἡ ὁποία ἀπό τήν ἀρχή τῆς εἶχε ἐξασφαλισθεῖ, ἐξ αἰτίας τῆς θεομητορικῆς της ιδιότητος, πάντοτε κατά τόν ἱερό Δαμασκηνό, ὄχι ἐπειδή τελειώθηκε μέ κάποιον ἐξαιρετικό τρόπο, ὅπως συμβαίνει στούς ὑπόλοιπους Ἁγίους²⁴, ὑπό τίς προϋποθέσεις πού ἀναφέρθηκαν, λοιπόν, ἐκδηλώνεται στήν Ὁρθοδόξη Ἐκκλησία ὡς στοιχεῖο τῆς ὑμνολογικῆς καί κάθε ἄλλης ἐορτολογικῆς ἔκφρασης γιά τήν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου καί ἡ λεπτομέρεια τῆς ἀναλήψεως τοῦ ἐπιγείου σκηνώματός της, τοῦ σώματός της στούς οὐρανούς ἀπό τόν Υἱό της. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ ἀνάληψη τοῦ σώματος τῆς Θεομήτορος στούς οὐρανούς δύναται νά θεωρηθεῖ ὡς ἐξαιρετική καί μοναδική, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τούς περιορισμούς τοῦ χρόνου, μία ἐκπλήρωση τῶν ἐσχατολογικῶν ἐπαγγελιῶν σέ ὅλους τοὺς πιστούς²⁵, ὡς ἔκφραση, τελικά, τῆς

καινήν καί ξένην πολιτείαν εἰς τόν βίον εἰσήγαγε τόν ἡμέτερον ἀντί γάρ θανάτου λοιπόν κοίμησις καί ὕπνος λέγεται ἡ ἐντεῦθεν μετάστασις».

²³ M. Schmaus, *Mariologie*, 1962, σ. 242.

²⁴ «Σου γάρ μακαρισμός οὐχ ὁ θάνατος οὐδέ ἡ μετάστασις τελείωσις γέγονεν, οὐδ' αὖ πάλιν ἡ ἐκδημία χαρίζεται τήν ἀσφάλειαν. Πάντων γάρ αὐτῶν ὑπέρ νοῦν ἀγαθῶν ἀρχή, καί μεσότης, καί τέλος, ἀσφάλεια τέ καί ἀληθῆς βεβαίωσις, ἡ ἄσπορος σύλληψις, ἡ θεία ἐνοίκησις, ὁ τόκος ὁ ἄφθορος γέγονεν. Ὅθεν ἀληθῶς ἔφησας, οὐκ ἀπό θανάτου ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως (τοῦ Χριστοῦ ἀπό ἐκείνην) ὑπό πασῶν τῶν γενεῶν μακαρίζεσθαι», Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ Λόγος εἰς τήν κοίμησιν 1, ιβ', PG 96, 717C.

²⁵ Πρός Θεσσαλονικεῖς Α', δ' 13-18. Πρός Κορινθίους Α', ιε', 12-58.

όλοκλήρωσης τῆς δόξας τῆς Θεομήτορος πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ κρίση. Ἐάν μάλιστα καὶ τό χωρίο τοῦ Παύλου Α΄ Κορινθίους στ΄, 3, «οὐκ οἶδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν» ἀναχθεῖ στὴν ἐσχατολογικὴ ἔννοιά του ὅτι κατὰ τὴν ἐσχατολογικὴ τελείωση τῶν «Ἀγίων» τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπηρετήσαντα λειτουργικά πνεύματα τῶν Ἀγγέλων θά τεθοῦν κάτω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς ἀναστάσεως θά ὁδηγηθοῦν στὴν θεία δόξα, αὐτό γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία ἔχει ἤδη συμβεῖ καὶ τὴν τοποθετεῖ ἀπὸ τώρα στὴν δόξα τῆς «τιμιωτέρας τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξωτέρας ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ», ὅπως καθημερινὰ γιὰ τὴν Θεοτόκο στὴν ὀρθόδοξη θεία λατρεία τονίζεται.

7. Ἡ εὐσέβεια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος.

Ἡ ὀρθόδοξη ὑμνολογία καὶ γενικῶς ἡ θεία λατρεία ἐκτρέφει μεθοδικότατα τὴν εὐσέβεια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, ἐξαίροντας ἔντονα τίς ιδιότητες, τὰ χαρίσματα καὶ τίς δίκαιες καυχήσεις τῆς Θεοτόκου Μαρίας²⁶, ἀλλὰ ἐντάσσοντας κιόλας μαζί ὅλα ὅσα συνέβαλαν στό σωτηριολογικὸ ἔργο τοῦ Σωτήρα Ἰησοῦ Χριστοῦ, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, πού προῆλθε ἀπὸ ἐκείνην ἔχοντας τὴν ὡς Μητέρα. Συμβάλλει μέ αὐτόν τὸν τρόπο ἡ θεία λατρεία καὶ ἡ ὑμνολογία καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς πλούσιας ἀναφορᾶς στὴν Θεοτόκο (καὶ σ' αὐτὴν τὴν θεία Εὐχαριστία, κατὰ τὴν ὁποία χωρίζεται ἡ «μερίς» τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὴν προσκομιδὴ) στὴ διαμόρφωση τῆς χριστιανικῆς ὀντότητας, ὡς ὁλότητας καὶ ἀτομικότητας, συμφώνως πρὸς τὸν τελικὸ σκοπὸ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν πιστῶν, τῶν «Ἀγίων» τῆς ἀρχέγονης πρωτοχριστιανικῆς ἔκφρασης, μέσα στὸν θεῖο

²⁶ «Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσιν μέ πᾶσαι αἱ γενεαί» (Λουκᾶ α΄, 48).

καταγλαϊσμό της τελικής δόξας, προβάλλει ή Όρθόδοξη Έκκλησία συνεχώς μοναδικό καί άπαράμιλλο πρότυπο στους ανθρώπους τήν Παναγία άειπάρθενο Θεοτόκο, διά της θείας Λατρείας καί διά τοῦ ένιαίου καί άδιαιρέτου χριστολογικοῦ Δόγματος τῶν Οίкуμενικῶν Συνόδων, της οποίας τίς ιδιότητες ἔχει μέ έκκλησιαστικό τρόπο κατοχυρώσει. Άλλά τήν μονομερή από τόν πάπα διακήρυξη σέ «Δόγμα» ενός τόσο ειδικοῦ σημείου μέσα στήν Έσχατολογία, ὅπως εἶναι ή ένσώματη ανάληψη της Θεοτόκου στους οὐρανούς, πού έπαυξάνει καί τήν ἤδη ὑφιστάμενη διάσταση τῶν Έκκλησιῶν, δέν εἶναι σέ θέση νά αναγνωρίσει ή Όρθόδοξη Έκκλησία. Άλλωστε, στήν Όρθόδοξη Έκκλησία αποφεύγονται καί τά έγχειρήματα δογματικοῦ προσδιορισμοῦ σημείων της θείας Άποκαλύψεως, τά όποία παιδαγωγικά καί φιλόανθρωπα άφέθηκαν από τόν Θεό «μετέωρα» στήν έλευθερία τῶν έμβαθύνσεων τοῦ εὐσεβοῦς λογισμοῦ²⁷.

Ἡ όρθόδοξη έκκλησιαστική συνείδηση κατανόησε πάντοτε όρθά καί άκέραια τήν διδασκαλία της Άγίας Γραφῆς καί τῶν αρχαίων εκπροσώπων της, Πατέρων καί Διδασκάλων της Έκκλησίας γιά τήν Θεοτόκο Μαρία.

Σ' αυτό τό πνεῦμα δινόταν πάντοτε άπάντηση σ' όλους εκείνους, οἱ όποιοι φέροντας αντίρρήσεις σ' ὅ,τι άφορᾷ στό ιερό αυτό πρόσωπο καί τήν τιμή πού όφείλεται καί αποδίδεται σ' αυτό στήν έκκλησιαστική ζωή καί τήν άτομική χριστιανική εὐσέβεια, έπικαλοῦνταν αρχαίους έκκλησιαστικούς άνδρες, ιδίως τόν Έπιφάνιο (310μ.Χ. -404μ.Χ.), ως ἕναν πού συμφωνεῖ στά σημεία αυτά μέ τίς άπόψεις τους. Έτσι, από τήν

²⁷ Βλ. καί B. Spuler, *Das Neue Mariendogma in Orthodoxer Sicht*, Έν «Intern. Kirchl. Stellungnahme der Griechisch-Orthodoxen Kirche zum Neuen Mariendogma. Στο «Oekumenische Einheit», Munchen/Basel 2, III, σ. 170 κ. έ.).

ἀρχή οἱ προτεστάντες ἀνέτρεχαν στίς γνῶμες τοῦ Ἐπιφάνιου, πού παρουσιάζονταν στό «*Κατά Κολλυριδιανῶν, τῶν τῇ Μαρία προσφερόντων*»²⁸ ἔργου τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Πατέρα. Ὅρισμένοι χριστιανοί τῆς ἐποχῆς τοῦ Δ' αἰῶνα καί συγκεκριμένα γυναῖκες πού στήν Ἀραβία ὀνομάζονται Κολλυριδιανίδες, τελοῦσαν ἱερουργίες στό ὄνομα τῆς Θεοτόκου σάν νά ἐπρόκειτο γιά Θεά. Ἐκτός ἀπ' αὐτό καί οἱ αἵρετικοί Μοντανιστές θεωροῦσαν κατά τόν Δ' αἰῶνα ὁμοίως τήν Μαρία ὡς Θεά. Αὐτά τά ἄτοπα καταπολεμώντας τότε ὁ Ἐπιφάνιος, ὑποδείκνυε μέ σύνεση πολλή τήν ἀνάγκη τηρήσεως ὁρισμένου μέτρου στίς ἐκδηλώσεις τιμῆς καί λατρευτικῆς διάθεσης τῶν χριστιανῶν πρός τό τιμημένο πρόσωπο τῆς Παρθένου. Στόν Θεό ὀφείλουν οἱ ἄνθρωποι προσκύνηση καί λατρεία, στήν ἀειπάρθενο Μαρία τιμή καί σεβασμό «*ἐν τιμῇ ἔστω ἡ Μαρία ὁ δέ Πατήρ καί ὁ Υἱός καί τό Ἅγιον Πνεῦμα προσκυνεῖσθω*»²⁹. Καί ἐναντίον ἐκείνων πού ἀρνοῦνται τήν ἔξαρση μέσα ἀπό «*ὕμνους*» καί δοξολογίες³⁰ τῆς τιμῆς τοῦ τιμημένου σκεύους, τῆς ἁγίας Παρθένου, μέ σφοδρότητα ἐκφράζεται ὁ Ἐπιφάνιος στήν «*Κατά τῶν Ἀντιδικομαριανιτῶν*» συγγραφή του³¹. Αὐτοί «*ὥσπερ ἐχθρίαν πρός τήν Παρθένον ἔχοντες*» παρουσίαζαν πολλά κοινά μέ τούς σημερινούς ὀρθολογιστές, ὅπως καί μέ τούς προτεστάντες πού ἀπορρίπτουν μαζί μέ τήν ἀειπαρθενία, ὅλη τήν τιμή καί τήν προσκλήνυση τῆς Θεοτόκου Μαρίας ἀπό τήν Ἐκκλησία καί τή χριστιανική ζωή. Στήν κατά τῶν Ἀντιδικομαριανιτῶν συγγραφή τοῦ ἐκθέτει ὁ Ἐπιφάνιος μέ λεπτομέρεια καί πολλή κριτική σκέψη ὅλη τήν ἐπαναλαμβανόμενη ὑγιῆ ἐπιχειρηματολογία πού ὑπάρχει ἀπό τότε σχετικά μέ τήν μοναδικότητα τοῦ προσώπου τῆς Μαρίας, πού διαφαίνεται καί ἀπό τήν ἀειπαρθενία

²⁸ Βλ. PG 42, 740 κ.ἐξ.

²⁹ Ὁ.π., σ. 753.

³⁰ Ὁ.π., σ. 716.

³¹ Ὁ.π., σ. 700 κ.ἐ.

της, ὅπως αὐτή μέσα ἀπό τήν ὀρθή ἐρμηνεία καί κατανόηση τῶν σχετικῶν ἀγιογραφικῶν χωρίων καί μέ τή συνδρομή τῆς θεολογικῆς ἐμβάθυνσης στόν συσχετισμό τῆς Εὐας μέ τήν Μαρία³² ἀναδεικνύεται καί κατοχυρώνονται.

Εὐχόμεθα ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου καί Παρθένου Μαρίας νά συνεορτάζουμε αἰωνίως στήν αἰώνια Βασιλεία τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετά πάντων τῶν ἁγίων τήν σωτηρία καί τήν λύτρωση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

³² Ὁ.π., σ. 729 κ. ἐ.